

Girdimasis suvokimas – tai gebėjimas skirti ir atpažinti nekalbinius (gyvosios ir negyvosios gamtos) bei kalbinius garsus. Šio įgūdžio lavinimas reikalingas tuo atveju, jei vaikas painioja ne tuos garsus, kuriuos gali ištarti, taip pat panašiai skambančius žodžius, neišskiria nurodyto garso iš kitų, nekreipia dėmesio į savo tarimą. Gebėjimas skirti garsus daugeliui vaikų, turinčių kalbos trūkumų, vystosi pavėluotai.

Paprastai daugeliui vaikų nesiseka rašyti ir skaityti dėl nepakankamai išlavinto girdimojo suvokimo. Tėveliai gali padėti savo vaikui ugdydami jo girdimojo suvokimo įgūdžius. Kartais vaikai negirdi žodžio pabaigos, dėl to netaria galūnių, sakinio pabaigos, to pasekoje parašo nepilną sakinį. Nejučia sakinio ribų, todėl kelis sakinius gali parašyti kaip vieną. Esant nepakankamai išlavėjusiam girdimajam suvokimui, vaikas negeba skirti iš klausos panašiai skambančių garsų, todėl negali jų susieti su atitinkamomis raidėmis rašydamas. Tad išlavintas girdimasis suvokimas ir girdimoji atmintis turės neįkainojamą vertę jūsų vaikui pradėjus mokytis skaityti ir rašyti.

REKOMENDACIJOS DARBUI NAMUOSE FONEMINĖS KLAUSOS LAVINIMUI:

- Paprašykite vaiko sugalvoti žodžių su nurodytu kiekiu raidžių (pvz.: sugalvok ir pasakyk žodį iš 6 raidžių).
- Paprašykite suploti išgirdus nurodytą garsą skiemenų, žodžių eilėse (pvz.: išgirdęs Ž garsą suplok: šalna, lašai, žvakė, čiaupas, šluota, žiedas, laiškas, čiaudėti, žirgai, šienas, pažiūrėk, laužyti, kiaušinis, driežas, pačiūžos, šilas, pasaga, mažai, trečiadienis, karčiai, ažuolai, ošia...).
- Paprašykite rasti garso vietą žodyje (naudokite panašiai skambančius garsus). Paprašykite suskaičiuoti kiek skiemenų turi žodis ir kuriame skiemenyje nurodytą garsą vaikas girdi (pvz.: kiek skiemenų turi žodis *parašiotas* ir kuriame skiemenyje girdi garsą Š: *parašiotas* – 4 skiemenys, Š garsas 3 skiemenyje; *riešutai* – 3 skiemenys, Š garsas 2 skiemenyje ir pan.).
- Paprašykite vaiko užrašyti iš diktuojamų žodžių eilės tik tuos žodžius, kuriuose yra nurodytas garsas.
- Paprašykite sugalvoti žodžių su nurodytu garsu žodžio pradžioje, viduryje (pvz.: garsas K pradžioje: kengūra, viduryje: pakaba).
- Atlikite papildomas užduotis kuriuose reikia įrašyti praleistas, panašiai skambančias raides, skiemenis, žodžių galūnes (i-y, e, ě, ie, u, ū, o, uo, a-ia), paprašykite vaiko perskaityti šiuos žodžius.
- Paprašykite vaiko iš išgirsto ne ilgo sakinio atrinkti (pvz.: 4, 5 ar 6 raidžių žodžius) ir juos įvardinti.
- Paprašykite sudėti žodžius iš pateiktų sumaišytų raidžių ar skiemenų ir juos po to perskaityti, galima ir užrašyti (LĖDAPE – PELĖDA; FAŽIRA – ŽIRAFĀ; NASSĖR – ŠERNAS ir pan.).
- Paprašykite atrinkti paveikslėlius (svarbu, kad jame žodis nebūtų parašytas) kurių pavadinimuose garsas (pvz.: A – būtų trečias).
- Išvardinkite žodžius ir paprašykite vaiko atspėti koks vienodas garsas kartojasi, pasakytuose žodžiuose: Šešupė, žvaigždė, vasara, papūgos, lelija, beždžionė, dūdelė, pypkė, mamuto ir t. t...
- Pažaiskite žaidimą: paprašykite vaiko suploti, kai išgirs gyvūno pavadinimą ir atsistoti, kai išgirs augalo pavadinimą.

Dažnai esant vėlyvai kalbos plėtotės pradžiai, vaiko kalboje girdime daug agramatizmų, vaikas ribotai supranta kalbą, dažnai turi skurdoką žodyną. Tinkamai nesusiformavus vaiko kalbos gramatinei sandarai vaikai nežino daugumos gramatinių formų reikšmių, vyrauja žodžiai su iškreiptomis galūnėmis, daromos žodžių kaitymo, derinimo valdymo klaidos. Galime vaikui padėti ugdydami jo kalbos gramatinės sandaros įgūdžius.

REKOMENDACIJOS DARBUI NAMUOSE KALBOS GRAMATINĖS SANDAROS PLĖTOJIMUI:

- „Nebaigti piešiniai“ – pasakyk ko trūksta piešinyje, pvz.: stalias be kojos, paukštis be snapo ir pan.
- „Ko neliko?“ – iš sudėtų daiktų atėmus vieną daiktą, vaikui reikia pasakyti ko neliko (vinies, kaštono ir pan.).
- „Kieno uodega?“ – pažiūrėk ir pasakyk kokio gyvūno tai uodega (zuikio, voverės, dramblio ir pan.).
- Užduodami klausimai į kuriuos atsakydamas vaikas turi pasakyti žodžius parenkant tinkamą linksnį (kuo valgoma sriuba? – šaukštu; kur gyvena lapė? – oloje.).
- Mokant priesaginių žodžių darybos, paprašykite vaiko pavadinti gyvūnus, augalus švelniai: žvirbliukas, karvytė, ažuoliukas ir pan.
- Paprašykite iš vieno žodžio sudaryti kitą panašų žodį: indas kuriame laikome saldinius – saldaininė, vieta kur auga daug beržų – beržynas, vieta kur kerpa plaukus – kirpykla ir pan.
- Paprašykite atsakyti į klausimus, įvardinant profesijas: kas kerpa? – kirpėjas, kas siuva? – siuvėjas, kas dažo? – dažytojas ir pan.
- Mokykite iš dviejų žodžių sudaryti vieną: kopūsto lapas – kopūstlapis, gandro lizdas – gandalizdis, bulves kasa - bulviakasis ir pan.
- Mokant derinti daiktavardį ir būdvardį, paprašykite apibūdinti daiktą bent trimis būdvardžiais: stalias – rudas, medinis, sunkus, didelis; puodelis – molinis, taškuotas, baltas, lengvas ir pan.
- Mokant derinti daiktavardį ir skaitvardį, paprašykite pasakyti kiek ir kokių daiktų vaikas mato: dvi šakutės, du kamuoliai, viena vaza, vienas megztinis ir pan.
- Prielinksnių vartojimui pasitelkite siužetinius paveikslėlius arba naudokite daiktus artimoje aplinkoje padėkite ir paprašykite pasakyti kur daiktas yra: raktas už vazos, raktas tarp vazos ir lempos, raktas prieš vazą, raktas prie lempos, raktas po knyga ir pan. Taip pat naudinga vaikui pačiam atlikti nurodytus veiksmus.
- Mokykite lyginti daiktus vieną su kitu kalbant apie daiktų požymius: Koks medis? Koks krūmas? – medis aukštas, krūmas žemas; Kokia knyga? Koks sąsiuvinys? – knyga stora, sąsiuvinys plonas ir pan.

Šaltiniai:

1. <https://logopedaslpc.lt/girdimojo-suvokimo-lavinimas-per-zaidima/>
2. <https://dianaraubien.wixsite.com/kitasvaikopasaulis/gramatinekalbossandara>